

Michał Krzykowski ¹

***Funkcjonowanie rynku
energii elektrycznej w kontekście
zmian wynikających z uchwalenia
dyrektywy 2009/72/WE***

Abstract. *Functioning of the electricity market in the context of changes resulting from the adoption of Directive 2009/72EC.* The process of shaping common solutions in energy sector proceeded evolutionary beginning from the first Treaties in the fifties of the twentieth century, through the strategic for energy market, legislation enacted in the nineties. In practice, the process of creating an internal energy market can be divided into three stages, which are associated with specific solutions of a legal nature. The article focus on the latest legal acts that regulates functioning of European energy market. The most important considerations concern on the new directive 2009/72/EC of European Parliament and of the Council of 12 July 2009 concerning common rules for the internal market in electricity and repealing Directive 2003/54/EC. The new legislation strengthens the EU's internal energy market, give consumers more protection and the benefit of the lowest possible energy prices while offering companies the chance to compete on a level playing field. In addition the it promotes sustainability by stimulating energy efficiency.

1) Mgr Michał Krzykowski, Asystent, Katedra Prawa Gospodarczego, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie.

Proces kształtowania się wspólnych rozwiązań prawnych w sektorze energetycznym² przebiegał w sposób ewolucyjny³, począwszy od traktatów ustanowionych w latach 50. XX wieku, poprzez strategiczne dla rynku energetycznego akty prawne uchwalone w latach 90. Analizując dotychczasowy dorobek prawny w zakresie energetyki, nie sposób nie zauważyć, że jest on odzwierciedleniem ogólnych procesów rozwoju Unii Europejskiej, z charakterystycznymi dla niego okresami zastoju, konfliktu, a następnie ostatecznego przełamania i dość radykalnych zmian legislacyjnych. Warto przy tym jednocześnie podkreślić, że zasadnicze reformy miały miejsce w ostatnich dwóch dekadach. W praktyce proces tworzenia wewnętrznego rynku energetycznego można podzielić na trzy etapy, które związane są określonymi rozwiązaniami o charakterze prawnym, tj. z uchwaleniem przez organy wspólnotowe kolejnych pakietów legislacyjnych dla energetyki⁴.

Na pierwszy etap tworzenia wewnętrznego rynku energii elektrycznej przypada uchwalenie przez Parlament Europejski i Radę dyrektywy 96/92/WE z dnia 19 grudnia 1996 r. w sprawie wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej⁵ (zwanej również Dyrektywą IEM od ang. Internal Electricity Market).

Zgodnie z postanowieniami dyrektywy proces budowy wspólnego rynku energii elektrycznej został oparty o harmonogram stopniowego otwarcia rynku (poprzez określenie minimalnego stopnia otwarcia dla każdego etapu). Jest to obowiązek tzw. rozdziału przedsiębiorstw zintegrowanych pionowo (ang. unbundling) oraz zasadę dostępu stron trzecich (ang. TPA- Third Party Access).

Zastosowanie w praktyce przepisów wynikających z dyrektywy miało doprowadzić do obniżenia poziomu cen, zwiększenia konkurencyjności m.in. poprzez zwiększenie jakości usług świadczonych oraz poprawę funkcjonowania rynku energii⁶. Jednakże narzędzia, które miały służyć urynkowaniu sektora, nie do końca sprawdziły się w praktyce. Wprowadzenie przewidzianego w dyrektywie obowiązku rozdzielania (unbundlingu w przedsiębiorstwach zintegrowanych pionowo) działalności polegającej na przesyłach i dystrybucji energii elektrycznej lub gazu od jej wytwarzania

2) Na sektor energetyczny w szerokim rozumieniu składają się procesy pozyskiwania źródeł energii, wytwarzania energii oraz dostarczania energii do jej odbiorców końcowych. W węższym rozumieniu do energetyki nie zalicza się poszukiwania i wydobywania paliw stałych (górnictwo węglowe, naftowe, gazowe) a jedynie produkcję energii elektrycznej i ciepłej (sektor wytwarzania energii) oraz ich dostarczanie do odbiorców. Dostarczanie energii natomiast rozumiane jest jako działalność sieciowa związana z wykorzystaniem sieci przesyłowych i dystrybucyjnych oraz handlowa tj. sprzedaż energii, Zob. T. Skoczny, *Energetyka*, [w:] *Prawo Unii Europejskiej, Zagadnienia Systemowe*, (red.) J. Barcz, Warszawa 2005, s. 710.

3) K. Strzyczkowski, *Prawo gospodarcze publiczne*, Warszawa 2007, s.463

4) Zob. P. Jasiński, T. Skoczny, G. Yarrow, *Konkurencja a regulacja w energetyce*, Warszawa 1995, s.28.

5) Dyrektywa PE i Rady 96/92/WE z dnia 19 grudnia 1996r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej, DZ. U. WE z 1997r. 27/20.

6) F. Krawiec, S. Krawiec, *Zarządzanie marketingiem w firmie energetycznej*, Warszawa 2001, s.35; M. Sittek, *Polityka ochrony środowiska w sektorze usług turystycznych w świetle prawa Unii Europejskiej*, Olsztyn 2007, s. 98 i następn.

i obrotu zapoczątkowało wprawdzie demonopolizację sektora, jednak wydaje się, że zastosowane środki były niewystarczające.

Postanowienia dyrektywy nakładały bowiem na przedsiębiorstwa zintegrowane pionowo rozdział jedynie w obszarze księgowości i zarządzania. W praktyce więc jedno przedsiębiorstwo nadal skupiało co najmniej dwa obszary działalności (tj. przesył lub dystrybucję i wytwarzanie lub obrót). W tej sytuacji, nierzadko nieformalne powiązania między przedsiębiorstwami funkcjonującymi na różnych poziomach gospodarowania mogły potencjalnie prowadzić do ograniczenia i ich niezależności. Rezultatem takiego stanu było, pomimo istniejących regulacji prawnych, utrzymanie wpływów monopolistycznych na rynku elektroenergetycznym.

Nie sposób również pominąć, że wprowadzeniu skutecznej konkurencji⁷ w sektorze nie ułatwiał także fakt absencji wspólnotowych regulacji dotyczących obowiązku ustanowienia niezależnego organu regulacyjnego. Zobowiązanie państw członkowskich do powołania organów funkcjonujących niezależnie od przemysłu elektroenergetycznego, których celem byłoby wprowadzenie skutecznej regulacji po stronie naturalnych monopolii (poprzez przyznanie im m.in. funkcji rozjemczych między podmiotami dominującymi a odbiorcami energii), mogłoby istotnie przyczynić się do zmiany sposobu funkcjonowania sektora. Przede wszystkim przynajmniej częściowo pozwoliłoby znieść bariery stawiane przez podmioty dominujące w zakresie korzystania z zasady TPA.

Wkrótce po wejściu w życie I pakietu legislacyjnego energetyki, podjęto negocjacje w sprawie nowych rozwiązań prawnych. Proponowane zmiany legislacyjne były ściśle związane z niedoskonałościami poprzedniej dyrektywy elektroenergetycznej. Słuszne wydają się w tym kontekście propozycje ustawodawcy zwiększające rolę krajowych organów regulacyjnych, wzmacniające zasadę TPA i rozszerzające program rozdzielania przedsiębiorstw zintegrowanych pionowo. Ostateczne zamknięcie drugiego etapu tworzenia wewnętrznego rynku energii nastąpiło w 2003r. Postulowany przez Komisję Europejską projekt nowej dyrektywy elektroenergetycznej po wielu dyskusjach został zaakceptowany przez Parlament Europejski i Radę Unii Europejskiej. 26 czerwca 2003 r. ograny te uchwaliły dyrektywę 2003/54/WE dotyczącą wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej i uchylającą dyrektywę 96/92/WE⁸.

7) Zgodnie z dorobkiem doktryny i orzecznictwa „skuteczna konkurencja” zwana także „konkurencją zdolną do działania” to taki poziom intensywności konkurencji na danym rynku, który nie odpowiada co prawda postulatowi konkurencji doskonałej, ale pozwala stwierdzić, że uzyskiwane są wystarczającym stopniu korzyści związane z konkurencją między przedsiębiorcami, T. Skoczny (red), Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, Warszawa 2009, s. 39.

8) Dyrektywa 2003/54/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 czerwca 2003 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej i uchylająca dyrektywę 96/92/WE, Dz. U. UE. z 2003r. L. 03. 176.37.

Nowe ustawodawstwo zmierzało do rozwijania dostępu do sieci wśród podmiotów nowo wchodzących na rynek. Ustawodawca uznając, że funkcjonujące w poprzednim stanie prawnym systemy dostępu do sieci nie w pełni się sprawdziły, zdecydował o pozostawieniu wyłącznie regulowanego dostępu do sieci elektroenergetycznej opartego na publikowanych taryfach. Ponadto, inaczej niż pierwotnie zakładano, w wyniku opóźnień w implementacji dyrektywy w poszczególnych państwach członkowskich, dyrektywa zagwarantowała dostęp do sieci elektrycznej wszystkim podmiotom gospodarczym bez ograniczeń od początku 2004 r., natomiast gospodarstwom domowym prawo to zostało przyznane od 1 lipca 2007 r. Zmiany objęły również program rozdzielania przedsiębiorstw zintegrowanych pionowo, wprowadzając obok księgowego i funkcjonalnego unbundlingu obowiązek dokonania rozdzielania wszystkich spółek sieciowych w nieprzekraczalnym terminie do 1 lipca 2007 r. Warto jednakże podkreślić, że zmiana w tym obszarze wydaje się niewystarczająca. W praktyce bowiem operatorzy systemów dystrybucyjnych niejednokrotnie funkcjonowali w ramach jednej grupy kapitałowej, co mogło prowadzić do dyskryminacyjnego traktowania innych sprzedawców energii elektrycznej oraz tworzenia nieformalnych form współpracy w obrębie własnej grupy. Kluczem do rozwiązania tej sytuacji mógłby być obowiązek właścicielskiego rozdzielania przedsiębiorstw zintegrowanych pionowo, jednakże ze względu na brak jedności ze strony państw członkowskich, koncepcja ta nie znalazła odzwierciedlenia w dyrektywie.

Nie sposób także pominąć nowych regulacji prawnych dotyczących niezależnych organów regulacyjnych. W odróżnieniu od poprzedniego reżimu prawnego dyrektywa 2003/54/WE zobowiązała wszystkie państwa członkowskie do ustanowienia niezależnego organu regulacyjnego, wyposażając go w szerokie kompetencje, m.in. w zakresie kontroli taryf, rozpatrywania skarg dotyczących dyskryminacji i monitorowania działań spółek sieciowych. Bezsprzecznie, przewidziany przez ustawodawcę, obowiązek ustanowienia w każdym państwie członkowskim odrębnego organu regulacyjnego stanowił ważny krok w tworzeniu skutecznej konkurencji na rynku energetycznym (jak się bowiem okazało prawo konkurencji nie dostarczyło wystarczających narzędzi do rozwiązywania problemów dostępu stron trzecich, unikania dyskryminacji oraz ustalania taryf). Niemniej jednak wątpliwość może wzbudzić forma prawna regulatora przewidziana w nowym prawie elektroenergetycznym. Artykuł 23 dyrektywy 2003/54/WE gwarantował co prawda niezależność regulatora od przemysłu elektroenergetycznego, nie wymagał natomiast, by był on podmiotem odrębnym od struktur rządu. Oznacza to, że teoretycznie rolę regulatora mógłby pełnić właściwy minister, co mogło rodzić obawę o niezależność regulatora od nacisków politycznych. Podejmowane bowiem przez niego

decyzje mogłyby być zgodne z wolą polityczną rządzących, ale jednocześnie szkodliwe dla rynku.

Próbie wyeliminowania obszarów spornych podjęto już w 2007 r. w komunikacie Komisji z dnia 10 stycznia 2007 r., zatytułowanym „Polityka energetyczna dla Europy”, zwrócono uwagę na potrzebę dokończenia budowy rynku wewnętrznego energii elektrycznej oraz stworzenia równych warunków działania dla wszystkich przedsiębiorstw energetycznych mających siedzibę we Wspólnocie⁹. Niebawem po publikacji komunikatu Komisja Europejska rozpoczęła dyskusje nad uchwaleniem Trzeciego pakietu legislacyjnego dla energetyki¹⁰. Proponowane rozwiązania prawne miały doprowadzić do liberalizacji rynków elektroenergetycznych. Punktem ciężkości, o który oparto negocjacje, był szeroko rozumiany interes obywateli Unii Europejskiej. Tylko bowiem rynek w pełni konkurencyjny wyposażony w odpowiednie mechanizmy prawne jest w stanie zapewnić zarówno bezpieczeństwo dostaw energii, jak i optymalną cenę dla odbiorców¹¹. Najważniejsze obszary, które były przedmiotem dyskusji w ramach procesu legislacyjnego dotyczyły takich kwestii jak:

- unbundling- obowiązek rozdziału właścicielskiego (rozdziału pełnego) przedsiębiorstw zintegrowanych pionowo,
- regulacja- zwiększenie niezależności regulatorów krajowych (szeroko popierane przez praktycznie wszystkie stowarzyszenia konsumenckie i przemysłowe),
- prawa odbiorców- uproszczenie i skrócenie procedury zmiany sprzedawcy energii elektrycznej,
- upowszechnianie inteligentnych systemów pomiarowych.

Ostateczne negocjacje w sprawach nowego prawa elektroenergetycznego zostały zakończone uchwaleniem 13 lipca 2009 r. przez Parlament Europejski i Radę dyrektywy 2009/72/WE dotyczącej wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej i uchwalającej dyrektywę 2003/54/WE¹².

Jak wskazano powyżej, wśród zasadniczych postulatów Komisji znalazł się „rozdział właścicielski” (ang. Unbundling). Obowiązujące w poprzednim stanie prawnym zasady rozdziału prawnego i funkcjonalnego nie doprowadziły bowiem do skutecznego wydzielenia operatorów systemów przesyłowych. W praktyce skuteczny rozdział mógł zostać zapew-

9) Komunikat Komisji Europejskiej w sprawie Europejskiej Polityki Energetycznej przyjęty 10 stycznia 2007 r. COM (2007) 1 Final, 10.01.2007, SEC (2007) 12.

10) Zob. <http://www.europeanenergyforum.eu/archives/european-union/eu-general-topic-file/eu-competition-and-economic-matters/third-legislative-package-on-eu-electricity-gas-markets/amendment-of-directive-2003-54-ec-concerning-common-rules-for-the-internal-market-in-electricity> (28.08.2010).

11) Zob. Wypowiedź Komisarza ds. Energii Andris Piebalgs podczas EU Energy Law Conference w Brukseli, 19 sierpnia 2007 r.

12) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/72/WE z 13 lipca 2009r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej i uchylająca dyrektywę 2003/54/WE, Dz. Urz. z 2009r. UE L211/55.

niony jedynie poprzez wyeliminowanie środków zachęcających przedsiębiorstwa zintegrowane pionowo do stosowania dyskryminacji wobec konkurentów w odniesieniu do dostępu do sieci oraz w zakresie inwestycji. W wyniku zastosowania unbundlingu nastąpił rozdział w zakresie kontroli nad operatorem sieci elektroenergetycznej i kontroli nad przedsiębiorstwem wytwarzającym lub dostarczającym energię.

Zgodnie z postanowieniami dyrektywy państwa członkowskie mają prawo wyboru jednego z trzech wariantów rozdzielania działalności sieciowej od wytwórczej i obrotowej. Takie unormowanie tej kwestii jest konsekwencją kompromisu, która nastąpiła w toku procesu legislacyjnego.

Pierwszy z wariantów to wynikający z art. 9 dyrektywy tzw. pełny rozdział. Jest on najdalej idącą formą gwarancji, że przedsiębiorstwa nie staną w obliczu konfliktu interesów. Rozdział (pełny) właścicielski zakłada, że przedsiębiorstwa zintegrowane pionowo zobowiązane będą do sprzedaży majątku sieci po to, by mógł powstać odrębny i niezależny od sektora obrotu i wytwarzania podmiot, właściwy w obszarze zarządzania siecią.

Alternatywą dla takiego rozwiązania jest przewidziany w art. 13 dyrektywy obowiązek prawnego wydzielenia niezależnego operatora systemu. W tym przypadku przedsiębiorstwa zintegrowane pionowo mogą zachować nadzór właścicielski nad sieciami przesyłowymi z zastrzeżeniem zobowiązania do przekazania zarządzania sieciami wyznaczonemu oddzielnemu podmiotowi – niezależnemu operatorowi systemu (ang. independent system operator).

Trzecim z wariantów jest możliwość ustanowienia tzw. niezależnego operatora przesyłowego (ang. independent transmission operator) wynikająca z artykułów 17-23 dyrektywy. Wybór tej opcji pozwala na zachowanie integralności obrotu i przesyłania energii, ale jednocześnie zobowiązuje przedsiębiorstwa energetyczne do przestrzegania dokładnie określonych reguł gwarantujących, że te dwa obszary działalności przedsiębiorstwa będą funkcjonować w praktyce niezależnie. Odpowiedzialność za podejmowanie decyzji, które mogą mieć znaczący wpływ na wartość aktywów wspólników lub akcjonariuszy operatora systemu przesyłowego została przyznana tzw. organowi nadzorującemu. Warto ponadto dodać, że operatorzy systemów przesyłowych zostali zobowiązani, w artykule 21 dyrektywy, do wdrożenia programu zgodności, który określa środki podejmowane w celu zapewnienia wyeliminowania działań dyskryminacyjnych oraz zapewnienia odpowiedniego monitorowania zgodności z tym programem. Kompetencje w zakresie monitorowania programu natomiast powierzone zostały inspektorowi ds. zgodności powoływanemu przez organy regulacyjne państw członkowskich.

Równie istotną kwestią, która była przedmiotem negocjacji w ramach trzeciego pakietu legislacyjnego był status i kompetencje krajowych organów regulujących. Co prawda dyrektywa 2003/54/WE wprowadziła wymóg, aby państwa członkowskie ustanowiły organy regulacyjne posiadające szczegól-

ne uprawnienia, jednakże na drodze do skutecznej regulacji niejednokrotnie stał brak niezależności organów regulacyjnych od struktur rządowych a także niewystarczające uprawnienia i swoboda uznania. Jeżeli zatem rynek wewnętrzny energii elektrycznej miał funkcjonować właściwie, organy regulacyjne powinny mieć możliwość podejmowania decyzji niezależnie od jakichkolwiek interesów publicznych lub prywatnych. Artykuł 35 dyrektywy zobowiązuje zatem państwa członkowskie do wprowadzenia regulacji prawnych, które będą gwarantować pełną niezależność organów regulacyjnych, zarówno ze strony sektora prywatnego, jak i rządu. W celu ochrony niezależności organu regulacyjnego państwa członkowskie mają obowiązek zapewnić, że organ regulacyjny będzie dysponować odrębnym budżetem rocznym i samodzielnie go wykonywać. Nadto jako dodatkowe zabezpieczenie niezależności dyrektywa wprowadza kadencyjność (od 5-7 lat) członków zarządu organów regulacyjnych z możliwością jednokrotnego odnowienia.

Nie sposób również pominąć, że jednym z głównych elementów dyrektywy jest wzmocnienie interesów konsumentów. Szczególne znaczenie ma w tym przypadku art.3 dyrektywy, który nadaje odbiorcom prawo m.in. wyboru sprzedawcy energii elektrycznej, niezależnie w jakim państwie członkowskim jest on zarejestrowany. W praktyce postanowienie to zbliża państwa członkowskie do urzeczywistnienia idei rynku wewnętrznego, który charakteryzuje się zniesieniem barier w handlu wewnętrznym. Co równie istotne, postanowienia dyrektywy normują wprost czas (max. 3 tygodnie), w jakim dany operator jest zobowiązany do przeprowadzenia procedury zmiany sprzedawcy, chroniąc tym samym odbiorcę przed nieuzasadnionym przedłużeniem tego procesu przez operatora.

Novum stanowi także postulat wdrożenia w państwach członkowskich inteligentnych systemów pomiarowych¹³ lub inteligentnych sieci¹⁴. Zgodnie z artykułem 3 dyrektywy systemy te mają prowadzić do promowania efektywności energetycznej oraz umożliwić aktywne uczestnictwo konsumentów w rynku dostaw energii elektrycznej. Wdrożenie nowych systemów pomiarowych może być uzależnione od ekonomicznej oceny wszystkich długoterminowych kosztów i korzyści dla rynku oraz indywidualnego konsumenta lub od oceny, która forma inteligentnego pomiaru jest uzasadniona z ekonomicznego punktu widzenia i najbardziej opłacalna oraz w jakim czasie ich dystrybucja jest wykonalna. Załącznik 1 do dyrekty-

13) Inteligentne systemy pomiarowe charakteryzują się:

- pomiarem (energii czynnej, ale nie tylko) i zbieraniem informacji w czasie rzeczywistym, adekwatnym do celu;

- dwukierunkowym przepływem informacji;

- informacją o wynikach pomiaru dostępnej w sposób niedyskryminowany dla wszystkich uprawnionych adresatów. Zob. www.smartgrids.eu (05.09.2010).

14) Terminem inteligentna sieć określa się sieć elektromagnetyczną, która potrafi harmonijnie integrować zachowania i działania wszystkich przyłączonych do niej użytkowników- wytwórców, odbiorców i tych, którzy pełnią obydwie te role- celem zapewnienia zrównoważonego, ekonomicznego i niezawodnego zasilania, Tamże.

wy 2009/72/WE stanowi, że państwa członkowskie przygotowują harmonogram wdrażania inteligentnych systemów pomiarowych. W przypadku, gdy rozpowszechnianie inteligentnych liczników zostanie ocenione pozytywnie, w inteligentne systemy pomiarowe wyposażonych zostanie min. 80% odbiorców do 2020 r. Zasadniczą zaletą tego typu systemów jest fakt, iż zapewniają one przekazywanie informacji o zużyciu bezpośrednio od przedsiębiorstwa energetycznego, które na tej podstawie może określać profile odbiorców pomocne w optymalizacji usług związanych z dostawą energii. Ponadto w wyniku zastosowania nowych rozwiązań umożliwione zostanie sporządzenie oferty dostosowanej do indywidualnego profilu zużycia odbiorcy końcowego, ograniczenie strat sieciowych, zmniejszenie ryzyka powstawania blackoutów (awarii systemu) oraz obniżenie kosztów zakupu energii.

Podsumowanie

Analizując dotychczasowy dorobek prawny w dziedzinie energetyki, można zauważyć stopniowe zwiększanie się roli samego rynku przy jednoczesnym wzmocnieniu ochrony odbiorców. W założeniu ustawodawcy trzeci pakiet legislacyjny dla energetyki stanowi uwieńczenie prac legislacyjnych nad budową wewnętrznego rynku energetycznego. Zmiany, jakie nastąpiły na rynku energetycznym wraz z wejściem w życie nowych regulacji prawnych, odzwierciedlają w praktyce obszary problematyczne, które występowały podczas negocjacji ostatnich dyrektyw elektroenergetycznych.

Szczególnie istotne modyfikacje nastąpiły w sferze wspomnianej już ochrony odbiorców. Należy bowiem pamiętać, że zasadniczym powodem podjęcia prac legislacyjnych był właśnie interes obywateli UE. Warto w tym miejscu odnieść się do kwestii unormowania w dyrektywie prawa odbiorcy do wyboru dostawcy niezależnie od miejsca siedziby oraz czasu, w jakim operator sieci jest zobowiązany do przeprowadzenia procedury zmiany sprzedawcy. Wprowadzenie pierwszej z zasad do dyrektywy elektroenergetycznej stanowi urzeczywistnienie idei wewnętrznego rynku energii, którego kluczowym elementem jest zniesienie granic w handlu między państwami członkowskimi. Fakt ten umożliwia odbiorcom w zasadzie nieograniczony dostęp do dostawców energii z całej Unii Europejskiej w zależności od oferowanych przez nich warunków transakcji.

W drugim przypadku należy podkreślić, że unormowanie wprost w dyrektywie czasu, w jakim operator zobligowany jest do przeprowadzenia procedury zmiany dostawcy, pozwala zdeterminować podmioty odpowiedzialne za ruch sieciowy do podejmowania działania bez zbędnej zwłoki, co przekracza się na korzyść dla odbiorcy.

Poza zmianami regulującymi bezpośrednio problematykę związaną

z ochroną odbiorców warto zwrócić także uwagę na kwestię rozdziału właścicielskiego. Wydzielenie ze struktury przedsiębiorstw zintegrowanych pionowych niezależnych operatorów sieci niewątpliwie przyczyni się do wyeliminowania dyskryminacji w zakresie dostępu do sieci. Nadto unormowanie tej kwestii w nowym prawie elektroenergetycznym ugruntuje prawo odbiorców do korzystania z zasady TPA. Jedyne, co może budzić przy tej okazji wątpliwości, to brak analogicznych rozwiązań prawnych w stosunku do operatorów systemów dystrybucyjnych.

W odniesieniu do inteligentnych systemów nie sposób nie podkreślić, że wymiana urządzeń pomiarowo-rozliczeniowych na liczniki elektroniczne ze zdalną transmisją danych ma przynieść korzyści zarówno odbiorcom, jak i sprzedawcom energii. W przypadku gospodarstw domowych odniosą one korzyści o charakterze pośrednim, w związku z bardziej racjonalnym wykorzystaniem energii przez przedsiębiorstwa wykorzystujące energię w procesach produkcyjnych. Nie do przecenienia są także korzyści, jakie z racji obniżenia zużycia energii odniesie środowisko naturalne¹⁵.

15) Zob. *Trzeci pakiet energetyczny przyjęty*, www.europarl.europa.eu (10.09.2010).

Bibliografia:

1. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/72/WE z dnia 13 lipca 2009r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej i uchylająca dyrektywę 2003/54/WE, Dz. Urz. z 2009r. UE L211/55;
2. Dyrektywa PE i Rady 96/92/WE z dnia 19 grudnia 1996r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej, DZ. U. WE z 1997r. 27/20.
3. Dyrektywa 2003/54/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 czerwca 2003 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej i uchylająca dyrektywę 96/92/WE, Dz. U. UE. z 2003r. L. 03. 176.37.
4. Jasiński P., Skoczny T., Yarrow G., *Konkurencja a regulacja w energetyce*, Warszawa 1995.
5. Komunikat Komisji Europejskiej w sprawie Europejskiej Polityki Energetycznej przyjęty 10 stycznia 2007 r. COM (2007) 1 Final, 10.01.2007, SEC (2007) 12.
6. Krawiec F., Krawiec S., *Zarządzanie marketingiem w firmie energetycznej*, Warszawa 2001.
7. Sitek M., *Polityka ochrony środowiska w sektorze usług turystycznych w świetle prawa Unii Europejskiej*, Olsztyn 2007.
8. Skoczny T. (red), *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, Warszawa 2009;
9. Skoczny T., *Energetyka*, [w:] *Prawo Unii Europejskiej, Zagadnienia Systemowe*, (red.) J. Barcz, Warszawa 2005;
10. Strzyczkowski K., *Prawo gospodarcze publiczne*, Warszawa 2007;